

Discursul Rev. Frank-Dieter Fischbach

Eminențele Voastre, Excelențe,
Stimați organizatori ai acestei conferințe,
Doamnelor și domnilor,

Vă mulțumesc foarte mult pentru invitarea Conferinței Bisericilor Europene (CEC) de a saluta conferința dumneavoastră.

Cu mare plăcere transmit salutul președintelui CEC, Arhiepiscopul Nikitas al Thyateirei și Marii Britanii din partea Patriarhiei Ecumenice.

Regret că nu pot participa la întreaga conferință, dar sper că voi putea citi ulterior multe dintre contribuții. Tema conferinței dvs. nu numai că face parte din istoria fondatoare a CEC, dar pentru ea bate inima acestuia și în prezent.

Înființată în 1959, Conferința Bisericilor Europene reunește astăzi 114 biserici membre din întreaga Europă: din țări precum Armenia și Georgia până în Belgia, din Islanda, Italia și Irlanda, precum și Patriarhia Ecumenică din Constantinopol / Istanbul în Turcia. Bisericile noastre aparțin confesiunilor anglicană, catolică veche, protestantă, ortodoxă orientală și ortodoxă.

Conferința Bisericilor Europene îi place să se refere la Actul final de la Helsinki, deoarece îl consideră un document paneuropean și un proces politic comun care întruchipează construirea de punți și coeziunea în Europa - ceea ce se aliniază cu viziunea și misiunea CEC. Ca și cum am fi frați și surori în spirit.

Cu toate acestea, relația dintre CEC și procesul de la Helsinki este mai ambivalentă decât s-ar putea crede. Eu însumi am descoperit acest lucru prin publicațiile Prof. Dr. Kunter și din conversațiile cu contemporani precum Laurens Hogebrink de la Biserica Protestantă din Țările de Jos.

După 1945, în perioada construirii blocurilor și a așa-numitului război rece, bisericile - în special cele din Europa de Vest - s-au confruntat cu controversa modului în care ar trebui să se raporteze la Europa și la organizarea sa politică.

Unele au considerat integrarea Europei Occidentale și înființarea Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului în 1952 drept un pas spre pace și reconciliere - un proces pe care bisericile ar trebui să-l sprijine.

Altele se temeau că această evoluție va lărgi și va cimentă diviziunea din Europa. De exemplu, încă din a doua jumătate a anilor 1960, CEC a fost influențată de o inițiativă de promovare a unei conferințe privind „securitatea europeană”. Această inițiativă își avea originea în politicile și strategia sovietică.

În sensul „securității europene”, CEC a sprijinit politica de destindere în Europa și a

salutat Actul final de la Helsinki și inițiativele sale pentru pace și dezarmare.

Cu toate acestea, CEC trebuie să recunoască faptul că, deoarece s-a concentrat pe destinderea dintre cele două blocuri politice în această perioadă, a trecut cu vederea situația dificilă a disidenților și opresiunea și restricțiile cu care se confruntau creștinii și bisericile din Blocul Estic. În ciuda faptului că a avut suficiente contacte, indicații, informații și apeluri pentru a pleda în numele lor, CEC nu a acționat. Logica a fost că un angajament în susținerea disidenților ar putea dăuna și pune în pericol detensionarea dintre Est și Vest.

Unul dintre predecesorii mei în funcția de secretar general al CEC, Jean Fischer, și-a cerut scuze în mod clar pentru acest eșec la Adunarea CEC de la Praga din 1992, dar acest lucru nu s-a reflectat în mesajele principale ale acelei Adunări.

Cu toate acestea, în cadrul așa-numitului Coș 3 al Actului de la Helsinki privind drepturile omului, s-au format grupuri în Europa Centrală și de Est care au inclus creștini activi și care au militat pentru drepturile omului, inclusiv pentru libertatea religiei și a credinței, și au fost persecutați pentru că au făcut acest lucru. Sunt foarte recunoscătoare și mișcată de muzica live pe care am auzit-o ieri seară, care rezultă din acest proces.

Conferința Bisericilor Europene își menține astăzi angajamentul față de temele păcii și coexistenței în Europa. Începând din 2022, un domeniu de interes a fost războiul Rusiei împotriva Ucrainei. Prin inițiativa noastră „Căi spre pace”, încurajăm bisericile noastre membre să exploreze conceptul de „pace justă”, care a câștigat proeminență în cadrul ecumenismului în ultimele decenii. Dar ce înseamnă „pace justă” atunci când o țară este invadată militar?

Încă de la început, a fost esențial pentru CEC ca această discuție să aibă loc împreună cu bisericile din Ucraina. Suntem într-adevăr foarte recunoscători că ne aflăm în dialog continuu cu diferitele biserici din Ucraina - cele două biserici ortodoxe, biserica greco-catolică, biserica catolică și bisericile protestante. Acest dialog are loc nu numai la nivelul conducerii bisericii, ci și cu teologi și academicieni, institute, inițiative și studenți. Ca rezultat și pas următor apar acum proiecte comune de tip societate civilă. Cu alte cuvinte, s-ar putea spune că aceste proiecte reflectă acțiunea societății civile care a rezultat din Actul final de la Helsinki.

În dialogul privind „pacea justă” cu reprezentanții Ucrainei, ni s-a spus de mai multe ori că „pacea justă” trebuie să includă „a spune adevărul”, într-o perioadă de știri false și inventate, într-o perioadă în care agresorul nu este numit agresor de unele guverne. Acest lucru trebuie să facă parte, de asemenea, din înțelegerea „păcii juste” și am putea să-l înțelegem ca reamintind de Actul final de la Helsinki, de drepturile omului și libertate - libertatea și dreptul de a mărturisi adevărul. Fără aceasta, ne spun partenerii noștri de dialog din Ucraina, nu va exista o pace justă și durabilă.

Războiul împotriva Ucrainei și schimbările geopolitice globale cu care ne confruntăm în acest an, precum și schimbările societale de polarizare a societăților noastre pe care le-am simțit în Europa în ultimii ani, au făcut ca temele păcii, coexistenței și libertății în Europa să devină din nou urgente. Astfel se ridică întrebarea dacă poate fi lansată o formă reînnoită a Procesului Helsinki, care să acorde din nou prioritate păcii, detensionării, demilitarizării și protecției drepturilor individuale - și, prin urmare, a libertății - și să

urmărească aceste obiective într-o manieră politică și societală concretă.

De exemplu, pe măsură ce intrăm într-o nouă eră a reînarmării, nu ar trebui, de asemenea, să facem un apel reînnoit pentru tratate care definesc, garantează și monitorizează dezarmarea? Fiecare armă care este produsă pentru a ucide o ființă umană înseamnă că am eșuat ca ființe umane. În plus, avem atât de multă nevoie de resursele financiare pentru alte sarcini urgente!

Odată cu schimbările geopolitice globale, un proces Helsinki reînnoit ar putea urmări întrebarea: ce este Europa astăzi și ce va fi în viitor într-un context politic foarte diferit, în care parteneriatul transatlantic pare să dispară și în care Europa trebuie să devină mult mai independentă și autodeterminată. Dar ce implică acest lucru pentru politică, societatea civilă și, de asemenea, pentru biserici? La urma urmei, ar fi interesant să ne gândim cum ar putea arăta și cum ar putea fi inițiată o astfel de discuție privind viitorul Europei, care ar trebui să includă și voci din Ucraina, dar și din Belarus și Rusia - ? - și din alte state și societăți, care în acest moment sunt polarizate între o convingere pro-europeană și o atitudine naționalistă sau legată de Rusia. Și, desigur, va trebui să se raporteze la organizațiile europene existente - Uniunea Europeană, Consiliul European, cumva OSCE.

Aceste foarte puține și scurte remarci evidențiază potențialul pe care îl reprezintă comemorarea a 50 de ani de la Actul final de la Helsinki și importanța conferinței dumneavoastră în abordarea acestui subiect în acest moment. În calitate de Conferință a Bisericilor Europene, vom urmări îndeaproape contribuțiile și rezultatele conferinței dvs. și am dori să continuăm dialogul cu dvs. dincolo de ea.

Vă mulțumim încă o dată pentru invitația dumneavoastră!

Vă doresc să continuați discuțiile productive și binecuvântarea lui Dumnezeu pentru voi toți și munca voastră!

Vă mulțumim foarte mult pentru atenție!

Helsinki, 12 iunie 2025